EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 14.6.2023
COM(2023) 303 final

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

Trajnostni ribolov v EU: trenutno stanje in usmeritve za leto 2024

{SWD(2023) 172 final}

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

Trajnostni ribolov v EU: trenutno stanje in usmeritve za leto 2024

1. UVOD

To sporočilo vsebuje dodatne podrobnosti o stanju evropskega ribištva, spremljanega v letu 2022. Vsebuje tudi predloge Komisije in njena posvetovanja s tretjimi državami o ribolovnih možnostih za leto 2024. Cilj je izboljšati odpornost ribičev, spodbuditi obnovitev staležev v smeri največjega trajnostnega donosa (MSY) in ohraniti zdrave staleže na ravni MSY.

Zdaj je veliko manj staležev prelovljenih, ribiči pa imajo socialno-ekonomske koristi od nekaterih staležev, ki se že nekaj časa upravljajo na bolj zdravih ravneh. Vendar visoke cene goriva spodkopavajo dosežene koristi, kar kaže, da je treba okrepiti odpornost tako, da bo ribiška flota EU manj odvisna od fosilnih goriv, in ohraniti ribje staleže. Za reševanje ključnih izzivov in izboljšanje odpornosti ribištva EU je Komisija začela celovit in konstruktiven proces sodelovanja v okviru **svežnja o ribištvu in oceanih**[1]. Ključnega pomena je, da se **to sodelovanje in dialog nadaljujeta.**

Od februarja 2022 ruska vojaška agresija na Ukrajino vpliva na ribištvo EU na več načinov, zlasti v Črnem morju. Povzroča stalne motnje v ribolovnih dejavnostih in trgovinskih tokovih ter vpliva na znanstvena mnenja in nekatera pogajanja na mednarodni ravni. To kaže, kako pomembni so krepitev odpornosti za zagotavljanje prehranske varnosti v Evropi, doseganje ciljev zelenega dogovora[2] ter sprejetje nadaljnjih ukrepov na področju inovacij in energetskega prehoda, kot je poudarjeno v svežnju o ribištvu in oceanih.

2. NAPREDEK PRI DOSEGANJU TRAJNOSTNEGA RIBOLOVA V EU

Trajnostni ribolov pomeni, da se ulovi samo toliko rib, kot se jih lahko v staležih vsako leto obnovi. Stalež se lovi trajnostno pri MSY, kadar je razmerje med dejansko ribolovno umrljivostjo (F) in ribolovno umrljivostjo na ravni MSY (F_{MSY}) manjše ali enako 1[3].

Po zaslugi naložb ribičev in nacionalnih uprav ter zaveze Evropskega parlamenta, Sveta in Komisije za odgovorno upravljanje ribištva je ribolov postal bolj trajnosten in v EU je zdaj veliko manj prelovljenih staležev.

Leta 2003 je bila večina staležev, ki so zanimivi za EU, močno prelovljena, mediana ribolovne umrljivosti v **severovzhodnem Atlantiku** pa je bila 1,68 F_{MSY}. Od takrat se je raven nižala in leta 2021 dosegla najnižjo vrednost 0,76. V **Sredozemskem in Črnem morju** se je mediana umrljivosti znižala z 2,06 F_{MSY} leta 2003 na 1,7 leta 2020[4], stanje pa se še

---

1 COM(2023) 100 final; COM(2023) 101 final; COM(2023) 102 final in COM(2023) 103 final.

2 COM(2019) 640 final.

3 Za podrobno analizo F_{MSY} in stanje biomase ribjih staležev v vseh morskih bazenih glej oddelek 1 spremnega delovnega dokumenta služb Komisije.

4 Vrednost za leto 2021 še ni na voljo, saj so bile ocene GFCM izvedene s podatki do leta 2020.

izboljšuje, saj je v primerjavi s prejšnjim letom zdaj na voljo več ocen staleža. Ribolovna umrljivost se je najbolj zmanjšala v vzhodnem Sredozemlju, sledita Črno morje in zahodno Sredozemlje. V osrednjem Sredozemlju se ni veliko spremenilo.

Kjer se je ribolovna umrljivost zmanjšala, se povečuje biomasa ribjega staleža[5]. To pripomore k izboljšanju ulova in donosnosti ribištva ter povečuje njegovo ogljično učinkovitost (v kg ulovljenih rib na kg izpuščenega ogljika). Vrednost dobrega upravljanja ponazarja dejstvo, da v Biskajskem zalivu leta 2021 prvič v okviru skupne ribiške politike[6] (SRP) ni bil prelovljen noben stalež. Rast ribjih populacij na tem območju je bila izjemna in je dosegla več kot trikratno raven številčnosti, zabeleženo leta 2003.

Deklaracije o iztovarjanju in obvestila o prodaji so bistveni za spremljanje izkoriščenosti kvot in sporočanje zbirnih podatkov o ulovu. Točno sporočanje je ključnega pomena, saj je osnova za trajnostni ribolov in zanesljive znanstvene podatke. Vendar se še vedno pojavljajo težave pri zagotavljanju, da se ves ulov ustrezno beleži in všteje v kvote, in sicer zaradi pomanjkljivosti pri tem, kako države članice tehtajo vse iztovorjene ribiške proizvode in kako točno jih beležijo v dokumentih o evidentiranju ulova. To je ponavljajoča se ugotovitev v ocenah, ki jih je Komisija v preteklih letih izvedla v več morskih bazenih. Komisija je v zvezi s primeri neskladnosti ukrepala tako, da je leta 2022 začela nov ocenjevalni cikel in postopke za ugotavljanje kršitev, v skladu s katerimi morajo države članice sprejeti ukrepe za točno sporočanje ulova.

V povprečju so staleži v severovzhodnem Atlantiku zdaj znotraj razpona, ki je skladen s cilji SRP glede ribolovne umrljivosti. Čeprav je bil v letu 2022 dosežen velik napredek pri doseganju ciljev, določenih v okviru SRP, je potreben še večji napredek, zlasti v Sredozemskem in Črnem morju.

2.1 Ribolovne možnosti v letu 2023

Ribolovne možnosti so pomemben korak k trajnostnemu upravljanju ribištva. V Atlantiku, Baltskem morju in Skagerraku/Kattegatu so ribolovne možnosti večinoma opredeljene kot omejitve ulova (znane kot celotni dovoljeni ulovi (TAC)).

Bistveno drugačne okoljske razmere v **Baltskem morju in njegovih rekah** še naprej vplivajo na ribje staleže in njihov razvoj. Danes se v **Baltskem morju** zaradi različnih pritiskov poslabšuje biotska raznovrstnost. Med take trenutne pritiske spadajo močno onesnaževanje zaradi vnosa hranil in nenehno visokih ravni onesnaževal. To je deloma posledica neizvajanja zakonodaje EU[7]. Štiri od desetih vrst ribolova (sled iz zahodnega

[5] (+18 % na splošno, +39 % v severovzhodnem Atlantiku, +6 % v Sredozemskem in Črnem morju od leta 2003).

[6] Uredba (EU) št. 1380/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2013 o skupni ribiški politiki.

[7] Zlasti direktive o nitratih, direktive o čiščenju komunalne odpadne vode, okvirne direktive o morski strategiji, okvirne direktive o vodah, direktiv o habitatih in pticah, okvirne direktive o odpadkih, direktive o pomorskem prostorskem načrtovanju, direktive o plastičnih proizvodih za enkratno uporabo, uredbe o skupni ribiški politiki, integrirane pomorske politike in skupne kmetijske politike.

Baltskega morja, dva staleža trske in losos v glavnem bazenu) niso več ciljne in se lahko iztovorijo le kot prilov. Preostale ciljne vrste ribolova zadevajo druge pelagične vrste (papalina in sled iz osrednjega Baltskega morja ter Botnijskega in Riškega zaliva), morsko ploščo, pri čemer so omejitve ulova določene v skladu z MSY, ter lososa v Botnijskem in Finskem zalivu, pri čemer so omejitve ulova določene v skladu s previdnostnim pristopom. V večletnem načrtu za Baltsko morje[8] se za obnovitev nezdravih ribjih staležev uporabljajo vsa orodja, tj. prekinitev ciljnih vrst ribolova, določitev TAC pod najvišjimi priporočenimi ravnmi, prepoved ribolova v času drstenja in omejevanje rekreacijskega ribolova. Vendar ta orodja ne bodo zadostovala za obnovitev vseh ribjih staležev, če države članice ne bodo v celoti uporabljale in izvajale zakonodaje EU. V ministrski izjavi s konference *Naš Baltik* je bila sprejeta zaveza, da se bo pravo EU izvajalo v celoti; to je ključnega pomena[9].

Ukrepi za premagovanje izzivov, povezanih s pritiski zaradi onesnaževanja, evtrofikacije in podnebnih sprememb na morske ekosisteme, ribištvo in akvakulturo, se začnejo s prispevkom znanstvene skupnosti. Znanost omogoča oblikovalcem politik, da sprejmejo ozaveščene odločitve ter v celoti izvajajo ekosistemski pristop k upravljanju ribištva in akvakulture, kar je eno od ključnih načel SRP.

V vodah **Skagerraka/Atlantika** je manjši pritisk na ribje staleže in različne okoljske pogoje. V teh morskih bazenih je trajnostno upravljanje 29 staležev prineslo pozitivne rezultate z znatnim povečanjem TAC pri ključnem gospodarskem ribištvu za leto 2023.

Za staleže, ki se delijo z Združenim kraljestvom, sta se pogodbenici v roku, določenem v sporazumu o trgovini in sodelovanju[10], dogovorili o TAC v skladu z MSY za večino staležev, za katere je bilo na voljo mnenje. Za sedem staležev (za katere se v mnenju priporoča ničelni ulov) sta se pogodbenici dogovorili o omejitvi z nizko ravnjo ulova za šest staležev, ki zajema le prilov, da bi preprečili zadušitev mešanega ribolova v skladu z uredbo o SRP[11]. Za en stalež sta se pogodbenici dogovorili, da bosta spremljali TAC, na podlagi mnenja Mednarodnega sveta za raziskovanje morja (ICES) o ravni TAC[12]. Razprave med pogodbenicama v okviru Specializiranega odbora za ribištvo so bile ključnega pomena za racionalizacijo letnih posvetovanj ter dosego pravočasnega in zadovoljivega dogovora[13].

---

8 Uredba (EU) 2016/1139 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. julija 2016 o vzpostavitvi večletnega načrta za staleže trske, sleda in papaline v Baltskem morju ter za ribištvo, ki izkorišča te staleže.

9 https://commission.europa.eu/system/files/2020-09/ministerial_declaration_our_baltic_conference.pdf

10 Sporazum o trgovini in sodelovanju med Evropsko unijo in Evropsko skupnostjo za atomsko energijo na eni strani ter Združenim kraljestvom Velika Britanija in Severna Irska na drugi strani, ST/5198/2021/INIT (UL L 149, 30.4.2021, str. 10).

11 Uvodna izjava 51 Uredbe Sveta (EU) 2023/194 z dne 30. januarja 2023 o določitvi ribolovnih možnosti za nekatere staleže rib za leto 2023, ki se uporabljajo v vodah Unije in za ribiška plovila Unije v nekaterih vodah zunaj Unije, ter o določitvi ribolovnih možnosti za nekatere staleže globokomorskih rib za leti 2023 in 2024.

12 *Written Record of fisheries consultations between the United Kingdom and the European Union for 2023* (Zapisnik posvetovanj o ribištvu med Združenim kraljestvom in Evropsko unijo za leto 2023): https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/system/files/2022-12/2023-eu-uk-fisheries-consultations_en.pdf.

13 Za zapisnike zasedanj Specializiranega odbora za ribištvo glej: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/relations-non-eu-countries/relations-united-kingdom/eu-uk-trade-and-cooperation-agreement/meetings-eu-uk-partnership-council-and-specialised-committees-under-trade-and-cooperation-agreement/specialised-committee-fisheries_en.

Kar zadeva **staleže, ki si jih delijo EU, Norveška in Združeno kraljestvo**, so se vse tri pogodbenice dogovorile, da bodo TAC določile v skladu z mnenjem o MSY. Za nadaljnjo obnovitev staleža trske iz Severnega morja so podaljšale popravne ukrepe in določile TAC za dva staleža pod raven iz znanstvenega mnenja, ker sta povezana s trsko pri mešanem ribolovu. TAC za sleda iz Severnega morja so bili določeni v skladu z znanstvenim mnenjem, pogodbenice pa so se dogovorile o nadaljnjih omejitvah ulova, da bi se ublažile posledice za izčrpani stalež sleda iz zahodnega Baltskega morja. Pogodbenice so se dogovorile, da bodo leta 2023 revidirale sedanji model upravljanja in pristop k določitvi TAC za sleda iz Severnega morja[14]. Edini ocenjeni **stalež, ki se dvostransko deli z Norveško**, je bil določen na ravni MSY[15]. V zvezi s tem bi lahko odstopanje od obstoječih dogovorov o delitvi staležev, ki se upravljajo skupaj, negativno vplivalo na njihovo stanje in ogrozilo cilj določitve TAC na ravni MSY.

Za **staleže** skuše, sinjega mola in atlantsko-skandinavskega sleda **s široko razširjenostjo[16]** so se obalne države[17] dogovorile, da bodo skupne TAC določile na ravni MSY. Ker pa ni dogovorov o delitvi, vsota kvot obalnih držav še naprej presega skupne dogovorjene TAC. EU je sprejela odgovoren pristop, da ne bo enostranskega povečanja deležev nad zadnje dogovorjene deleže, česar pa niso upoštevale vse obalne države. Takšno stanje že povzroča pritisk na trajnostnost teh staležev. Komisija dejavno razpravlja z drugimi obalnimi državami, da bi sklenile nove dogovore o delitvi na področju trajnostnega upravljanja staležev.

V **Sredozemskem in Črnem morju** se izvaja ribolov več vrst, pri čemer se številni staleži delijo s tretjimi državami. Ribolovna umrljivost se je za nekatere staleže približala trajnostni ravni, saj jih je leta 2020 sedem doseglo F_{MSY}, vendar se številni staleži še vedno lovijo nad trajnostnimi ravnmi. Še naprej je treba zmanjševati ribolovni napor in doseči cilj MSY, zlasti z uporabo večletnega načrta za zahodno Sredozemlje[18] in strategije Generalne komisije za ribištvo v Sredozemlju (GFCM) do leta 2030[19]. Ribolovne možnosti za leto 2023 so v skladu z obsežnim sklopom ukrepov, sprejetih leta 2022.

---

[14] *Record of fisheries consultation between the European Union, Norway and the United Kingdom for 2023* (Zapisnik posvetovanj o ribištvu med Evropsko unijo, Norveško in Združenim kraljestvom za leto 2023): https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/system/files/2022-12/2023-eu-no-uk-fisheries-consultations_en.pdf.

[15] *Record of conclusion of fisheries consultation between Norway and the European Union on the regulation of fisheries in Skagerrak and Kattegat for 2023* (Zapisnik o zaključku posvetovanj o ribištvu med Norveško in Evropsko unijo glede ureditve ribolova v Skagerraku in Kattegatu za leto 2023): https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/system/files/2023-03/2023-eu-norway-skagerrak-fisheries-consultations_en.pdf.

[16] https://www.ices.dk/community/groups/pages/wgwide.aspx. Delovna skupina za staleže s široko razširjenostjo (WGWIDE) zbira in analizira podatke o velikih staležih pelagičnih vrst ter drugih široko razširjenih in izrazito selivskih vrstah.

[17] Obalne države v severovzhodnem Atlantiku za zadevne staleže so Evropska unija, Združeno kraljestvo, Norveška, Islandija, Ferski otoki, Grenlandija in Ruska federacija.

[18] Uredba (EU) 2019/1022 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. junija 2019 o vzpostavitvi večletnega načrta za ribolov, ki izkorišča pridnene staleže v zahodnem Sredozemskem morju, in spremembi Uredbe (EU) št. 508/2014.

[19] *GFCM 2030 Strategy for sustainable fisheries and aquaculture in the Mediterranean and the Black Sea* (Strategija GFCM do leta 2030 za trajnostni ribolov in akvakulturo v Sredozemlju in Črnem morju). https://www.fao.org/documents/card/en/c/cb7562en.

Da bi dosegli cilj MSY do leta 2025 v okviru večletnega načrta za **zahodno Sredozemlje**, se pri ribolovnih možnostih[20] uporablja celosten pristop, ki temelji na orodjih za upravljanje in razvija mehanizem nadomestil, ki spodbuja uporabo selektivnejšega orodja in območij prepovedi ribolova. Države članice se spodbuja, da še naprej sprejemajo ukrepe v okviru tega mehanizma. Komisija je določila tudi največje omejitve ulova za najbolj prelovljene dolgoostne kozice in ohranila zgornje meje ribolovnega napora za plovila s parangalom.

Intenzivno delo v okviru **GFCM**, podprto z doslednim stališčem EU v regionalnih organizacijah za upravljanje ribištva, je privedlo do sprejetja pomembnih odločitev. Predvsem je privedlo do petih večletnih načrtov upravljanja, ki temeljijo na načelih skupne ribiške politike. Tako so bile sprejete največje omejitve ulova za dolgoostne kozice v Jonskem morju, Levantskem morju in Sicilski ožini (vključno z dogovori za osliča) in največje stopnje ulova okatega ribona v Alboranskem morju. Sprejet je bil dogovor o dolgoročnem načrtu upravljanja GFCM za male pelagične vrste v Jadranskem morju, da bi zagotovili velike dolgoročne donose, skladne z MSY, znižane omejitve ulova v letu 2023 za sardone in sardele ter zamrznitev zmogljivosti za plovila s pelagičnimi vlečnimi mrežami in plovila z zapornimi plavaricami. GFCM je prav tako še naprej izvajala večletni načrt za pridnene staleže v Jadranskem morju, ki določa največjo omejitev ribolovnega napora za plovila s pridnenimi in vlečnimi mrežami z gredjo, da se v letu 2026 doseže cilj MSY za vse ključne staleže. Sprejela je omejitve ulova za rdečo koralo in omejitev ribolovnega napora za delfinke v mednarodnih vodah Sredozemskega morja. Za Črno morje je bil v okviru načrta GFCM določen TAC za romba, za papalino pa je bila določena avtonomna kvota Unije.

EU se je dogovorila tudi o ambicioznih ukrepih za **morski ribolov jegulje**[21], vključno s podaljšanjem prepovedi ribolova na morju s treh na šest mesecev, da bi sovpadala z migracijo mladih jegulj in plavanjem odraslih jegulj med morjem in rekami. Izvajanje teh ukrepov se bo v letu 2023 podrobneje spremljalo. Komisija bo pozorno spremljala napredek pri izvajanju ukrepov iz skupne izjave o krepitvi obnovitve staleža jegulje, ki so jo podpisale Komisija in nekatere države članice.

3. STANJE FLOTE EU

Države članice morajo flote ohranjati v okviru nacionalnih mej zmogljivosti plovil (bruto tonaža (BT)) in moči motorja (kW). Zmanjšati morajo zmogljivost flot, ki niso v sorazmerju, tako da vsako leto poročajo o biološki in ekonomski vzdržnosti flot. Če obstajajo dokazi o nesorazmerju, morajo predložiti akcijske načrte za njegovo odpravo v jasnem časovnem okviru. Zmogljivosti za plovila, umaknjena z državno pomočjo, ni mogoče nadomestiti.

Od leta 2022 so se število plovil, BT in moč motorja zmanjšali za 0,3 %, 0,7 % oziroma 0,5 %. Tako je decembra 2022 registrirano floto EU[22] sestavljalo 72 472 plovil s tonažo 1 321 454 BT in 5 264 658 kW.

---

[20] Uredba Sveta (EU) 2023/195 z dne 30. januarja 2023 o določitvi ribolovnih možnosti za leto 2023 za nekatere staleže rib in skupine staležev rib, ki se uporabljajo v Sredozemskem in Črnem morju.

[21] Člen 13 Uredbe (EU) 2023/195.

[22] Vključno s floto, dejavno v najbolj oddaljenih regijah.

Države članice v svojih poročilih za leto 2022 navajajo, da so njihove flote pod zgornjimi mejami in izpolnjujejo zahteve iz člena 22 uredbe o SRP. Kljub temu ostajajo pomisleki glede točnosti in zanesljivosti podatkov, na katerih temeljijo nacionalna poročila, in obstoja ali točnosti akcijskih načrtov držav članic. Komisija v sporočilu o SRP[23] poziva države članice, naj povečajo preglednost in prožnost pri upravljanju ribolovnih zmogljivosti ter omogočijo morebitno prerazporeditev neizkoriščenih zmogljivosti za strukturne naložbe v ribiška plovila.

4. SOCIALNO-EKONOMSKA USPEŠNOST

Energija je eden od največjih stroškov ribiške flote EU. Najvišje cene goriva[24] so močno vplivale na socialno-ekonomsko uspešnost ribiške flote EU v letu 2022. Ta vpliv sledi predhodni prekinitvi pozitivnih trendov ekonomske uspešnosti zaradi pandemije COVID-19 leta 2020 in motnjam na trgu, ki jih je povzročila ruska vojaška agresija na Ukrajino. Ocenjuje se, da se letni bruto dobiček celotne ribiške flote EU z zvišanjem cene goriva za 10 centov zmanjša za 185 milijonov EUR (ali 16 % letnega bruto dobička v letu 2020). V več segmentih flote, ki uporabljajo orodje z veliko porabo goriva, lahko stroški energije predstavljajo do polovico skupne vrednosti iztovorjenega ulova.

Zato je ribiška flota EU prvič po letu 2008 ustvarila skupno izgubo. Vendar so se cene goriva po tem, ko so poleti 2022 dosegle najvišjo vrednost 1,2 EUR na liter, v prvem četrtletju 2023 postopoma znižale na 0,8–0,9 EUR na liter . Pričakuje se, da bo lahko ribiška flota EU ob sedanjih cenah goriva leta 2023 ustvarila bruto dodano vrednost v višini približno 2,5 milijarde EUR in bruto dobiček blizu 300 milijonov EUR, pokrila svoje operativne stroške ter ohranila delovna mesta in plače za 125 000 ribičev. To je znatno izboljšanje v primerjavi z letom 2022, ko večina ribiških flot EU ni mogla pokriti svojih operativnih stroškov. Vendar bi sedanje cene goriva, ki so še vedno za 70 % višje od cen iz leta 2021, v letu 2023 v povprečju ustvarile zelo majhen ali ničelni neto dobiček.

Učinek te uspešnosti ni enakomeren v vseh segmentih flote. Na splošno velja, da segmenti, ki so odvisni od trajnostno izkoriščanih staležev in ki so povečali svojo energijsko učinkovitost (ali zmanjšali intenzivnost porabe goriva), kljub trenutnim neugodnim gospodarskim razmeram običajno dosegajo boljše rezultate in prinašajo višje plače za svoje posadke. To kaže na **pomembne socialno-ekonomske koristi, ki jih ribiške flote EU ustvarjajo na področju ohranjanja staležev in energijske učinkovitosti.**

Ribiška flota EU naj bi leta 2023 pokrila svoje operativne stroške in ohranila delovna mesta, vendar bo ostala finančno ranljiva. Ta ranljivost je posledica visoke ravni energetske intenzivnosti in odvisnosti od fosilnih goriv. V pobudi za energetski prehod[25] je predlaganih več ukrepov za pomoč sektorju pri pospeševanju energetskega prehoda in doseganju cilja podnebne nevtralnosti do leta 2050. Vključuje ukrepe za usmerjanje držav članic pri tem,

[23] COM(2023) 103 final.

[24] Leta 2022 so se glede na povprečne cene iz leta 2021 več kot podvojile.

[25] Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – O energetskem prehodu sektorja ribištva in akvakulture EU (COM(2023) 100 final).

kako najbolje uporabiti sredstva, ki so na voljo v okviru Evropskega sklada za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo[26] (ESPRA), da bi se podprlo doseganje energetskega prehoda.

Da bi ublažili neposredne posledice za EU v letu 2022 zaradi ruske vojaške agresije na Ukrajino, je Komisija leta 2022 hitro ukrepala, da bi Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo[27] (ESPR) in ESPRA spodbudila k izvajanju podpornih kriznih ukrepov[28]. Kar zadeva ESPR, je 14 držav članic pospešilo spremembe operativnih programov, da bi sprostile to podporo. Podpora se lahko združi z drugimi kriznimi svežnji, zlasti začasnim okvirom za krizne ukrepe državne pomoči[29], pri čemer je do konca leta 2023 za podjetja v sektorju ribištva in akvakulture na voljo do 300 000 EUR.

5. OBVEZNOST IZTOVARJANJA

Raziskovalni projekti in sodelovanje med vsemi deležniki so prinesli dragocena spoznanja glede upravljanja zavržkov v skladu s pravili o obveznosti iztovarjanja in glede sodelovanja z deležniki. Izboljšali so znanje o orodjih (za blažitev), stanju ulova po različnih vrstah ribolova in morskih bazenih ter o tem, kako se izogniti neželenemu ulovu z uporabo selektivnejšega ribolovnega orodja ali tehnik, sprejetjem ukrepov, prilagojenih posameznim območjem ali času, ali prepovedmi ribolova v realnem času.

ESPR in ESPRA (ki nudita visoko stopnjo javne pomoči) zagotavljata podporo za izvajanje obveznosti iztovarjanja. Konec leta 2022[30] so države članice izbrale 5 160 ukrepov, ki so prejeli skupna sredstva ESPR v višini 180,7 milijona EUR, za obveznost iztovarjanja (v primerjavi s 4 762 ukrepi in 169,2 milijona EUR lani). Večina ukrepov je bila namenjena povečanju dodane vrednosti ali kakovosti neželenega ulova[31], zmanjšanju vpliva ribolova na morsko okolje in odpravi zavržkov[32].

Kljub temu so ukrepi držav članic za spremljanje in izvrševanje obveznosti iztovarjanja še vedno nezadostni. Glavna tveganja, povezana z obveznostjo iztovarjanja, kot so nezakoniti in nedokumentirani zavržki ulova med ribolovom na morju, niso zadostno zmanjšana. S spremljanjem in izvrševanjem je treba preprečiti sedanje spodbude za neskladnost[33] in od njih odvračati. V uredbi o SRP se priznava težava pri izvajanju obveznosti iztovarjanja pri mešanem ribolovu, pri katerem je prisotna več kot ena vrsta rib in pri katerem bodo pri isti ribolovni operaciji verjetno ulovljene različne vrste, ter kadar so na voljo orodja, kot je zamenjava kvot.

---

26 Uredba (EU) 2021/1139.

27 Uredba (EU) št. 508/2014.

28 Uredba (EU) 2022/1278 in Izvedbeni sklep Komisije (EU) 2022/500.

29 Sporočilo Komisije, Začasni okvir za krizne ukrepe državne pomoči v podporo gospodarstvu po agresiji Rusije proti Ukrajini (2022/C 131 I/01).

30 Poročilo o izvajanju ESPR za leto 2022 bo Generalni direktorat za pomorske zadeve in ribištvo objavil naknadno.

31 Člen 42 uredbe o ESPR.

32 Člena 38 in 39 uredbe o ESPR.

33 Mednje spadajo nezakoniti in nedokumentirani zavržki, da bi se izognili zaprtju ribolova, povečali dobiček (odbiranje po vrednosti) ter znižali stroške ravnanja z ulovom majhne vrednosti in njegovega skladiščenja.

Države članice trenutno večinoma uporabljajo tradicionalne tehnike spremljanja[34], ki niso zadostne[35]. Parlament in Svet sta se nedavno na podlagi predloga Komisije dogovorila o revidiranem sistemu za nadzor ribištva, zlasti o določitvi obvezne uporabe orodij za elektronsko spremljanje na daljavo (REM). Evropska agencija za nadzor ribištva pomaga državam članicam pri pripravi operativnih načrtov REM za pilotne projekte na regionalni in nacionalni ravni ter pri opredelitvi najboljših možnih strategij za spremljanje skladnosti.

Slaba skladnost, nedokumentirani zavržki in napačno sporočanje ulova spodkopavajo točnost podatkov o ulovu (iztovarjanja, neželeni ulovi in zavržki) in poročanja, ki so podlaga za kakovost znanstvenih mnenj. Države članice in Komisija v letu 2023 sodelujejo z Znanstvenim, tehničnim in gospodarskim odborom za ribištvo (STECF), da bi pregledali izjeme od obveznosti iztovarjanja in izboljšali podatke. Komisija je prek CINEA[36] izvedla tudi študijo o spremljanju izvajanja obveznosti iztovarjanja za ribištvo držav članic v Baltskem morju, Severnem morju in atlantskih zahodnih vodah. Bistveno je izboljšati spremljanje in izvrševanje, da se zagotovi točnost podatkov o ulovu, saj znanstveniki kot podlago za znanstvena mnenja uporabljajo podatke, sporočene v ladijskih dnevnikih in zbrane na podlagi okvira za zbiranje podatkov[37]. Kot je poudarjeno v sporočilu o SRP[38], je točnost podatkov bistvena za ocene, ki Komisiji pomagajo pri odločanju, ali bi bilo treba ukrepe EU nadaljevati ali prilagoditi.

6. GLAVNA SPOROČILA IN USMERITVE ZA PREDLOGE O RIBOLOVNIH MOŽNOSTIH ZA LETO 2024

6.1 Ključne faze za določitev prihodnjih ribolovnih možnosti

Komisija bo svoje predloge o ribolovnih možnostih za leto 2024 oprla na znanstvena mnenja ICES in STECF, ki vključujejo ekosistemske vidike, na odločitve, sprejete med mednarodnimi pogajanji s tretjimi državami, na odločitve, ki so jih regionalne organizacije za upravljanje ribištva sprejele leta 2023, in na socialno-ekonomsko analizo.

Komisija bo v svojih prvotnih predlogih zajela čim več staležev, pri čemer bo upoštevala potrebno pravočasno predložitev znanstvenih mnenj.

Komisija poziva države članice in deležnike, naj ocenijo znanstvena mnenja takoj, ko bodo javno dostopna. Deležniki lahko priporočila podajo tudi prek svetovalnih svetov, nacionalnih organov in individualno.

---

34 Kot so inšpekcijski pregledi na morju, inšpekcijski pregledi pri iztovarjanju, analiza podatkov in zračni nadzor.

35 Več držav članic se je strinjalo, da bodo sodelovale v pilotnem projektu REM, ki ga usklajuje EFCA, da bi se seznanile z dobro prakso pri nadzoru v okviru REM (eno ali dve plovili na državo članico). Danska uporablja REM v floti za ulov škampov, ki lovi v Kattegatu, Nizozemska pa izvaja shemo popolnoma dokumentiranega ribolova na nekaj plovilih v Severnem morju. Noben projekt se ne uporablja za namene nadzora in izvrševanja.

36 https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/89868cc6-015f-11ec-8f47-01aa75ed71a1

37 Uredba (EU) 2017/1004.

38 Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu, Skupna ribiška politika danes in jutri: pakt za ribištvo in oceane za trajnostno, na znanosti temelječe, inovativno in vključujoče upravljanje ribištva (COM(2023) 103 final).

Komisija bo oktobra začela različna posvetovanja z Združenim kraljestvom, Norveško in drugimi obalnimi državami, da bi jih končali pravočasno in bi lahko rezultate obravnavali na decembrskem zasedanju Sveta za kmetijstvo in ribištvo.

Poleg določitve ribolovnih možnosti si bo Komisija vse leto prizadevala za napredek pri dogovorih o delitvi staležev s široko razširjenostjo s tretjimi državami, s katerimi takih dogovorov še ni, da bi zagotovila trajnostni ribolov deljenih staležev.

6.2 Določitev ribolovnih možnosti za različne morske bazene

Za staleže, ki jih upravlja le EU, v **Baltskem morju, Skagerraku/Kattegatu in Atlantiku** bo Komisija predlagala kvote v skladu z MSY, ko bodo ta mnenja na voljo. Kadar načrti upravljanja omogočajo prožnost pri določitvi omejitev ulova, bo Komisija morda predlagala uporabo zgornjega razpona MSY za zdrave staleže, če bo glede na znanstvena mnenja to nujno, da bi se dosegli cilji iz večletnih načrtov, zlasti za mešani ribolov. Za staleže, pri katerih se v znanstvenem mnenju priporoča ničelni ulov ali katerih biomasa se je tako zmanjšala, da so pod varno mejo, bo Komisija predlagala popravne ukrepe, kot so v vsakem večletnem načrtu določeni za obnovitev staležev. Ukrepanje bo osredotočeno na čimprejšnjo pridobitev celovite znanstvene ocene MSY za druge ključne staleže.

Za obveznost iztovarjanja bo od mnenja ICES po potrebi odštela izjeme *de minimis* ali izjeme zaradi visoke stopnje preživetja. Komisija bo ocenila tudi napredek držav članic pri izvajanju sedanjih ukrepov za zmanjšanje prilova, ki spremljajo TAC izključno za neizogibni prilov, sprejete za ublažitev morebitnega zaprtja ribolova.

Komisija namerava, kjer je to mogoče, preiti na sistem večletnih TAC samo za staleže EU. To bo povečalo učinkovitost in predvidljivost za ribiška podjetja EU, in sicer za staleže, izbrane v tesnem posvetovanju z državami članicami, deležniki in ICES. Države članice so pozvane, naj navedejo prednostne staleže, za katere priporočajo dvoletne TAC. Komisija bo na podlagi ocene zaprosila ICES, naj oceni opredeljene staleže:

(i) glede na merila večletnega mnenja ICES;
(ii) z vidika izvedljivosti večletnega mnenja in
(iii) v zvezi z možnimi posledicami takega večletnega mnenja.

Za deljene staleže, ki se upravljajo z **Združenim kraljestvom, Norveško in drugimi obalnimi državami**, bo EU svoje stališče še naprej opirala na najboljša razpoložljiva znanstvena mnenja, da bi določili ribolovne možnosti v skladu z MSY. EU bo spremljala skupne zaveze EU in Združenega kraljestva v Specializiranem odboru za ribištvo, da bi dosegli trajnostni ribolov in upravljanje deljenih staležev. Poleg tega bo spremljala podobne zaveze v tristranskem okviru (EU, Združeno kraljestvo in Norveška) ter pri prizadevanjih za trajnostne in celovite dogovore o delitvi staležev obalnih držav. To delo spada v okvir zunanje razsežnosti skupne ribiške politike in zajema približno 70 % vseh TAC, določenih v severovzhodnem Atlantiku. Komisija si bo prizadevala izboljšati sodelovanje in vzdušje v okviru teh posvetovanj.

Za **Sredozemsko in Črno morje** je bistveno, da si države članice še naprej prizadevajo za uresničitev ciljev večletnega načrta za zahodno Sredozemlje in GFCM v okviru strategije do leta 2030. Komisija spodbuja države članice, naj izvajajo spremljevalne ukrepe v okviru programov ESPRA. Ker je to zadnje leto prehodnega obdobja iz večletnega načrta, bo cilj predloga o ribolovnih možnostih celovito izvajanje, da se najpozneje 1. januarja 2025 MSY doseže za vse staleže, in sicer z uporabo celostnega pristopa. Ta mora vključevati zlasti razpoložljiva orodja za upravljanje in mehanizem nadomestil za izboljšanje selektivnosti orodja in območij prepovedi ribolova. STECF vsako leto oceni izvajanje večletnega načrta. Komisija je začela tudi delo v zvezi z vsakim vidikom trajnostnosti, da bi julija 2024 poročala o rezultatih načrta ter njegovem vplivu na zadevne staleže in ribištvo.

Upravljanje deljenih staležev je potrebno tudi za zagotovitev trajnostnosti v mednarodnih vodah ter enakih konkurenčnih pogojev v Sredozemskem in Črnem morju. V ta namen bo predlog o ribolovnih možnostih v letu 2024 zajemal ukrepe, ki izhajajo iz že veljavnih ukrepov GFCM, in dodatne ukrepe, ki naj bi bili sprejeti na novembrskem letnem zasedanju GFCM. Za črnomorske vrste bo Komisija predlagala TAC in kvote za romba v skladu z ukrepi, ki naj bi bili sprejeti na letnem zasedanju, in za papalino.

Napredek, dosežen v Sredozemskem in Črnem morju, se mora nadaljevati in ga je treba še pospešiti na konferenci GFCM na visoki ravni, ki bo potekala 3. in 4. oktobra 2023 na Malti. Vse države članice morajo nadaljevati ukrepe za doseganje trajnostnosti staležev, saj je to podlaga za odporen ribiški sektor in zaščito ekosistemov v teh morskih bazenih.

Glede na to, da je treba izboljšati zaščito **jegulje**, Komisija poleg natančnega spremljanja izvajanja ribolovnih možnosti za leto 2023 in ocene ukrepov za leto 2024 za morske vode poziva države članice, naj izboljšajo svoje načrte o upravljanju staležev jegulje iz uredbe o jegulji v skladu s svojimi okoljskimi obveznostmi[39]. Pomembno je okrepiti ukrepe v celinskih vodah, da se ustvarijo enaki konkurenčni pogoji, saj je umrljivosti jegulj v celinskih vodah velika in so nujno potrebni popravni ukrepi. GFCM trenutno pripravlja prihodnje dolgoročne načrte upravljanja, zlasti za jeguljo in delfinko, za kateri se sedanji ukrepi iztečejo leta 2023.

7. ZAKLJUČEK

Trajnostnost ribištva EU se je v letu 2022 izboljšala. Vendar so razmere v Baltskem morju, kjer se nekateri prej pomembni komercialni staleži zmanjšujejo zaradi različnih pritiskov, še naprej zahtevne. Podnebne spremembe vplivajo na človekove dejavnosti, intenzivnost pritiskov in nekatere vidike stanja, pa tudi na povezave med njimi. Za rešitev razmer v Sredozemskem in Črnem morju je potrebnih več ukrepov in večja zavezanost.

Namen predlogov Komisije o ribolovnih možnostih za leto 2024 bo omogočiti obnovitev staležev in okrepitev ribjih staležev, ki so dosegli trajnostne ravni. To bo povečalo odpornost ribičev. Pomembno je, da države članice še naprej izvajajo zakonodajo EU in da si Komisija še naprej prizadeva za ukrepe za odpravo drugih pritiskov na ribje staleže. EU se proti

[39] COM(2023) 102 final.

onesnaževanju morja bori z več zakonodajnimi pobudami in pobudami politike v širšem okviru akcijskega načrta za ničelno onesnaževanje[40].

Kot je navedeno v svežnju o ribištvu in oceanih, si moramo zdaj bolj prizadevati, da bodo naša morska območja in evropsko ribištvo pripravljeni na prihodnost. Uspešen ribiški sektor je ključnega pomena za ohranjanje evropskih obalnih skupnosti in upravljanje prehoda na bolj trajnostne prehranske sisteme.

Komisija poziva države članice, svetovalne svete, deležnike in javnost, naj do 31. avgusta 2023 predložijo povratne informacije o tem sporočilu.

[40] Te pobude vključujejo omejevanje količine morskih odpadkov, podvodnega hrupa, hranil in onesnaževal v skladu z okvirno direktivo o morski strategiji ter izvajanje ukrepov za doseganje zadevnih mejnih vrednosti (COM(2021) 400 final).

PREDVIDENI URNIK DELA[41]

Kdaj	**Kaj**
Od maja do novembra 2023	Znanstveno mnenje ICES
Od junija do konca avgusta 2023	Javno posvetovanje o sporočilu
Konec avgusta 2023	Komisija sprejme predlog o ribolovnih možnostih v Baltskem morju
Od oktobra do decembra 2023	Letna posvetovanja o ribolovnih možnostih z Združenim kraljestvom, z Združenim kraljestvom in Norveško ter z Norveško
Sredina septembra 2023	Komisija sprejme predlog o ribolovnih možnostih v Sredozemskem in Črnem morju
Oktober 2023	Zasedanje Sveta o ribolovnih možnostih za Baltsko morje Posvetovanje z obalnimi državami o staležih s široko razširjenostjo v severovzhodnem Atlantiku
Konec oktobra 2023	Komisija sprejme predlog o ribolovnih možnostih v Atlantiku/Severnem morju
Od 7. do 11. novembra 2023	Letno zasedanje GFCM
1. decembra 2023	Ocena staležev in mnenje glede upravljanja STECF
Decembra 2023	Zasedanje Sveta o ribolovnih možnostih v Atlantiku/Severnem morju Zasedanje Sveta o ribolovnih možnostih v Sredozemskem in Črnem morju

[41] Za staleže, ki jih upravljajo regionalne organizacije za upravljanje ribištva v vodah EU in v nekaterih vodah zunaj EU, se ribolovne možnosti sprejmejo po letnem srečanju regionalnih organizacij za upravljanje ribištva z revizijo uredbe Sveta o določitvi ribolovnih možnosti.